

„იბერ-ირონის“ სამშვიდობო ინიციატივა

არასოდეს ბოლო 13 წლის განმავლობაში ნდობის ფაქტორი თბილისსა და ცხინვალს შორის ასეთი დაბალი არ ყოფილა, რაც შედეგია ქართული მხრიდან ხშირად ბოლომდე გაუთვლელი მოქმედებებისა.

აუცილებლად მიგვაჩნია ინტერნაციონალიზაცია მოლაპარაკების პროცესისა და რუსეთთან ერთად, აშერიკის შეერთებული შტატების აქტიური ჩართვა სამშვიდობო პროცესში.

გთავაზობთ არასამთავრობო ორგანიზაცია „იბერ-ირონის“ ხედვას თეზისების სახით იმ ინტერესთა გათვალისწინებით, რაც აქვთ ან შეიძლება გაუჩნდეთ დაინტერესებულ მხარეებს: თბილისს, ცხინვალს, მოსკოვს და ვაშინგტონს კონკრეტული სამშვიდობო ინიციატივების განხორციელებისას:

1. შერეული პოლიცია;
2. სპეციალური ეკონომიკური ზონა;
3. ეკონომიკური პროგრამები.

1. შერეული პოლიცია

*ქართული მხარის
ინტერესები და შედეგები*

ა) ბერკეტი რეალური ვითარების გაკონტროლებისა რეგიონში;

ბ) ნდობა ქართველი და ოსი მოსახლეობის საქართველოს ხელისუფლებისადმი იზრდება.

გ) ხორციელდება რეალური კონტროლი რეგიონში დანაშაულის თვალსაზრისით, იწყება იარაღის ამოღება;

დ) პროვოკაციებისაგან თავის დაზღვევა

ე) გამოძიების და დანაშაულთან ბრძოლის ხარისხის გაზრდა

*ოსური მხარის
ინტერესები და შედეგები*

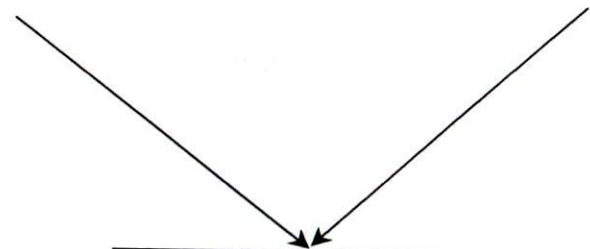
ა) რეგიონის ქართულ სოფლებში ვითარების გაკონტროლება;

ბ) ნდობა ქართული მოსახლეობის ადგილობრივი ხელისუფლებისადმი იზრდება;

გ) საერთაშორისო საზოგადოებისათვის თავისი კეთილი ნების ჩვენება;

დ) პროვოკაციებისაგან და ქართული მხარის ბრალდებისაგან თავის დაზღვევა;

ე) გამოძიების და დანაშაულთან ბრძოლის ხარისხის გაზრდა.

ქართული და ოსური
მოსახლეობის ურთიერთ
დაახლოება და
თანამშრომლობა

2. სპეციალური ეკონომიკური ზონა

ქართული მხარის ინტერესები და შედეგები

ოსური მხარის ინტერესები და შედეგები

ა) რეგიონში ეკონომიკური აქტიურობის გამოცოცხლება;

ბ) დადგენილი (შეთანხმებული) მექანიზმებით შემოსავლების მიღება საქართველოს ბიუჯეტში.

გ) ეკონომიკური ზონის მიზმა საქართველოსადმი.

დ) შეიძლება დაიდოს შეთანხმება შემოსავლების განაწილების შესახებ (იქ დაარსებული და მოქმედი ფირმებისაგან აღებული გადასახადების განაწილება);

ე) შეიძლება იქცეს თბილისი-ცხინვალის ეკონომიკური ურთიერთობების ბაზისად;

ვ) ინფრასტრუქტურის განვითარება.

ა) რეგიონში ეკონომიკური აქტიურობის გამოცოცხლება;

ბ) შემოსავლები ადგილობრივ ბიუჯეტში;

გ) დასაქმება ადგილობრივი მოსახლეობის;

დ) ინვესტიციები რეგიონში (იგივე რუსული ინვესტიციები);

ე) მსხვილი ეკონომიკური პროექტების კანონიერ ჩარჩოებში მოქცევა;

ვ) სამხრეთ ოსეთიდან დევნილების (ოსებისა და ქართველების) დაბრუნებით დაინტერესება → დაბრუნების საფუძველი;

ზ) ინფრასტრუქტურის განვითარება.

კარგი მაგალითი იქნება ზოგადად საქართველოს სხვა რეგიონებისათვის თვითმმართველობის საფინანსო ეკონომიკური მხარის მოწესრიგებისათვის

3. ეკონომიკური პროგრამები

ქართული მხარის ინტერესები და შედეგები

ოსური მხარის ინტერესები და შედეგები

ა) რეგიონში ეკონომიკური ვითარების შესახებ რეალური ინფორმაციის მიღება;

ბ) რეგიონის ეკონომიკური აღორძინება – რეინტეგრაციის ინიცირება.

რუსული მხარის ინტერესები და შედეგები

ა) ინარჩუნებს იმიჯს და ეხსნება სეპარატიზმის მხარდამჭერის სახელი;

ბ) კვლავინდებურად ითვლება ოსების მხარდამჭერად და არ კარგავს მათ ნდობას;

გ) ხელს უწყობს ამიერკავკასიის რეგიონის სტაბილურობას და დაზღვევას ესკალაციისაგან;

დ) ინარჩუნებს პარტნიორულ ურთიერთობებს აშშ-სთან.

ამერიკული მხარის ინტერესები და შედეგები

ა) იზრდება რეგიონში მისი ავტორიტეტი და პოლიტიკური წონა;

ბ) იმყარებს პარტნიორის – საქართველოს კეთილგანწყობას;

გ) ხელს უწყობს სტაბილურობას რეგიონში;

დ) იხსნება თანამშრომლობის პერსპექტივები ევროკავშირთან და მის ქვეყნებთან;

ე) ინარჩუნებს რუსეთთან პარტნიორულ ურთიერთობებს.

საერთაშორისო გარანტორთა ჯგუფის პროექტი

ქართულ-ოსური კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარებისთვის საჭიროა თბილისი-ცხინვალის პირდაპირი მოლაპარაკებების ფორმატის ინიცირება აშშ-ს და რუსეთის უშუალო მონაწილეობით საერთაშორისო გარანტორების იდეის განხორციელების თანხლებით (რაც ჩვენ უკვე შევთავაზეთ ვაშინგტონს, მოსკოვს, ეუთოს და ევროკავშირს).

გამოყენებული უნდა იქნას გაეროსა და ეუთოს მექანიზმები და შესაძლებლობები რუსეთზე გარკვეული ზეგავლენის (კომპრომისული ვარიანტის) მოსახდენად ანუ სამშვიდობო გეგმებზე დასათანხმებლად.

ქართული მხრიდან აუცილებელია ცხინვალის პრობლემატიკასთან საქართველოს ხელისუფლების უწყებების კოორდინაციის ასამაღლებლად კონკრეტული პასუხისმგებელი მხარის დანიშვნა თავისი აპარატით.

ქართულ-ოსური კონფლიქტის დარეგულირების პროცესში აუცილებელ ელემენტს წარმოადგენს საერთაშორისო გარანტორების ინსტიტუტის შემოღება.

თუ მხარეებს შორის მოხდა კონფლიქტის რეალური დარეგულირების შესახებ ყოველმომცველი შეთანხმების მიღება, აუცილებელი გახდება შეთანხმებით გათვალისწინებული ვალდებულებების უპირობო დაცვა. ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგის ობიექტურობის თვალსაზრისით ყველაზე მისაღები გადაწყვეტილება იქნებოდა ამ პროცესში მესამე მხარის, ჩვენის აზრით, საერთაშორისო გარანტორების (მაგალითისთვის რუსეთი, აშშ, ეუთო, ევროკავშირი) ჩართვა და შესაბამისად მათი ფუნქციების განსაზღვრა.

ამერიკული მხარე გაეცნო არასამთავრობო ორგანიზაცია “იბერ-ირონის” მიერ შემუშავებულ “სამხრეთ ოსეთის პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსის” კონცეფციას, და გამოსატა დაინტერესება გარანტორთა საკითხთან დაკავშირებით. ჩვენს მიერ ამ მიმართულებით განხორციელებულმა მუშაობამ საბოლოო სახე მიიღო პროექტში, რომელშიც დეტალურად გაწერილია გარანტორების როლი ქართულ-ოსური კონფლიქტის დარეგულირებაში.

დოკუმენტს გაეცნო როგორც ამერიკული და რუსული მხარეები, ასევე საქართველოში წარმოდგენილი საერთაშორისო ორგანიზაციები, ეუთო და ევროკავშირი.

საერთაშორისო გარანტირთა ჯგუფი

1. მხარეები ადასტურებენ იმ გარემოებას, რომ კონფლიქტის დარეგულირების პროცესში აუცილებლობას წარმოადგენს საერთაშორისო გარანტირთა ჯგუფის შექმნა, რომლის ძირითადი ფუნქცია იქნება კონფლიქტის დარეგულირების პროცესის მუდმივი მონიტორინგი.
2. კონფლიქტის დარეგულირების პროცესში რომელიმე მხარის მიერ აღებული ვალდებულებების შესრულების გარანტირებად მხარეები აღიარებენ რუსეთის ფედერაციას, აშშ-ს და ეუთო-ს.
3. საერთაშორისო გარანტირთა ჯგუფის შემადგენლობა განისაზღვრება კონფლიქტის მხარეების პოზიციების გათვალისწინების გარეშე.
4. საერთაშორისო გარანტირთა საქმიანობის საფუძველს წარმოადგენს კონფლიქტის მხარეებს შორის მიღწეული “შეთანხმება კონფლიქტის დარეგულირების შესახებ” და ყველა ის სამართლებრივი დოკუმენტი, რომელიც მხარეებს შორის ამ შეთანხმების ფარგლებში (ან შეთანხმებასთან ერთად) დაიდება.
5. გარანტირების ფუნქცია დასრულდება მხოლოდ მაშინ, როცა მხარეები შესაბამისი აქტით აღიარებენ კონფლიქტის დასრულებას და შეთანხმებით გათვალისწინებული ყველა პუნქტის, ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას.
6. საერთაშორისო გარანტირთა მოქმედებენ ერთიანობაში და ცალ-ცალკე არ გამოხატავენ კონფლიქტის მხარეების ინტერესებსა თუ პრეტენზიებს. მხოლოდ გარანტირების მიერ ერთხმად აღიარებული პრეტენზია შეიძლება ჩაითვალოს ნამდვილად და შესაბამისად, მხოლოდ ამის შემდეგ გატარდება ღონისძიებები მომჩივანი მხარის უფლებების აღსადგენად.
7. მომჩივანი მხარის პრეტენზიის აღიარების შემდეგ საერთაშორისო გარანტირთა მოუწოდებენ დამრღვევ მხარეს

გადაღვას შესაბამისი ნაბიჯები პრეტენზიის დასაკმაყოფილებლად. ამისათვის მხარეებთან შეთანხმებით გარანტირთა ადგენენ მკვეთრად განსაზღვრულ დროის მონაკვეთს.

8. კონფლიქტის დარეგულირების დასრულებამდე საერთაშორისო გარანტირთა ჯგუფის ქვეყნები ახორციელებენ ოსი უმცირესობის – პირობითად, სამხრეთ ოსეთის უფლებების დაცვას საერთაშორისო დონეზე, საერთაშორისო ინსტანციების გამოყენებით.

9. ოსური მხარის მიერ შეთანხმებისა და მის ფარგლებში მიღებული აქტების დარღვევის შემთხვევაში გარანტირთა ჯგუფი მოუწოდებს მას აღადგინოს სტატუს-ქვო, ხოლო ამის შეუსრულებლობის შემდეგ მკვეთრად დადგენილ ვადებში ქართულ მხარესთან ერთად იღონებს ყველაფერს (ღონისძიებათა ფორმა წინასწარ თანხმდება) ვითარების გამოსასწორებლად.

10. საერთაშორისო გარანტირთა ჯგუფი პერიოდულად¹ იკრიბება არსებული ვითარების-კონფლიქტის დარეგულირების პროცესის შესაფასებლად. გარდა ამისა, კონფლიქტის რომელიმე მხარის მოთხოვნის საფუძველზე ის მხარეებთან წინასწარ შეთანხმებულ ვადებში იკრიბება პრეტენზიის განსახილველად.

11. პერიოდული შეკრებების დასასრულს საერთაშორისო გარანტირთა ჯგუფი აფასებს კონფლიქტის დარეგულირების პროცესში მიღწეულ წარმატებებს და მხარეებისათვის შესაბამის რეკომენდაციებს იძლევა (დოკუმენტური ფორმით) დარეგულირების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით.

¹ პერიოდულობა დგინდება მხარეებისა და გარანტირთა წარმომადგენლების შეთანხმების საფუძველზე

*“იბერ-ირონის” პროექტი “სამხრეთ
ოსეთის 1989-92 წლების მოვლენების
შეფასება”*

ქართველ და ოს ხალხს შორის არსებული მრავალსაუკუნოვანი თანაცხოვრების ისტორია იმ იშვიათი მოვლენის ნათელი მაგალითია, რასაც ორ ხალხს შორის ძმური ურთიერთობა ეწოდება. წლების განმავლობაში დაახლოების პროცესი იმდენად განვითარდა, რომ პრაქტიკულად შეუძლებელი იყო ოსისა და ქართველის ერთმანეთისაგან განსხვავება, ხოლო დანათესავების თვალსაზრისით, ქართველთა და ოსთა სიახლოვე უპრეცედენტო იყო.

მიუხედავად ამისა, საბჭოთა კავშირის დაშლისა და საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების პროცესის დროს, ადგილი ჰქონდა ისეთი მოვლენების განვითარებას, რამაც მძიმე ჭრილობა მიაყენა ორ ხალხს შორის არსებულ სამაგალითო ურთიერთობებს. 1989-1992 წლებში მიმდინარე კონფლიქტის აქტიურმა ფაზამ ორივე მხარეს უამრავი მსხვერპლი, მატერიალური და მორალური დანაკარგები, ტანჯვა და რაც მთავარია, გაუცხოება, ნდობის დაკარგვა გამოიწვია. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ კონფლიქტმა ყველა ზემოხსენებული ნეგატიური ეფექტების გარდა მოახდინა ზოგადად საქართველოს სახელმწიფოებრიობის ხარისხის დაქვეითება და ცივილიზებული განვითარების პერსპექტივის შემცირება.

სწორედ ამიტომ საქართველოს ხელისუფლებას უბრალო აუცილებლობად მიაჩნია სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიაზე (და ზოგადად ოსებთან მიმართებაში) 1989-1992 წლებში განვითარებული მოვლენების პოლიტიკურ-სამართლებრივი შეფასების გაკეთება, რაც

მკაფიოდ, ერთხელ და სამუდამოდ დააყენებდა მხარეების პასუხისმგებლობის საკითხს და ორ ხალხს შორის ძველი უნიკალური ტრადიციების საფუძველზე ურთიერთობების განახლების ათვლის წერტილად იქცეოდა. საქართველოს ხელისუფლება ამ შეფასებას განიხილავს როგორც კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს წინაპირობად და ყველა დონეს იხმარს მომავალში ამ პროცესის გასაღრმავებლად.

პრობლემის გადაწყვეტის გზის პოვნა შეუძლებელი იქნება იმ საკითხების ყოველმომცველი ანალიზის გარეშე, რამაც კონფლიქტი გამოიწვია. ამ თვალსაზრისით პირველ რიგში უნდა შეფასდეს ქართული ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობის საქმიანობა. უნდა აღინიშნოს, რომ დამოუკიდებლობის მოპოვების პროცესში ეროვნული უმცირესობები განიხილებოდა ნეგატიურ ჭრილში არა მათდამი ბუნებრივი სიძულვილის, არამედ მათი სსრკ-სთან და შემდგომ რუსეთთან მჭიდრო ურთიერთობების (კავშირის) შენარჩუნების სურვილის გამო. ქართული ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობა მომავალს რუსეთის გარეშე ხედავდა, ხოლო ოსები მხოლოდ რუსეთთან ერთად. სწორედ ამ გარემოებამ გამოიწვია, საწყისი ნეგატიური მუხტის არსებობა, რაც შემდგომში მიუღებელ, რადიკალურ განცხადებებსა და ღია დაპირისპირებაში გადაიზარდა.

კონფლიქტის ინსპირირებას ხელი შეუწყო როგორც ქართულმა (თავისი რადიკალური განცხადებებითა და აქციებით) ასევე ოსურმა მხარემ (ცხინვალში 9 აპრილს დაღუპულთა მემორიალური ძეგლის გახსნის ჩაშლა). თუმცა უდავოა, რომ სწორედ ქართულ მხარეს უნდა გამოეჩინა ის აუცილებელი ზომიერება და წინდახედულობა, რაც კონფლიქტის სიმწვავეს

საგრძობლად შეამცირებდა. ამ თვალსაზრისით თვალი უნდა გაეხსნა როგორც ქართული ეროვნულ განმანთავისუფლებელი მოძრაობის, განსაკუთრებით ზვიად გამსახურდიას და შევარდნაძის მმართველობის დროს დაშვებულ შეცდომებს, რაც პირველ რიგში პრობლემების მოლაპარაკების გზით მოგვარების სურვილის არარსებობაში გამოიხატებოდა. ორივე მხარეს ინიციატივა ხელთ იგდეს რადიკალურად განწყობილმა ჯგუფებმა, რომლებმაც ისედაც დაძაბული ვითარება აქტიური ნაციონალისტური რიტორიკით კიდევ უფრო გაართულა.

დაპირისპირებამ მიუღებელი ფორმები მიიღო, რაც ერთის მხრივ ცხინვალის ბლოკადასა და მეორეს მხრივ ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დამოუკიდებლობის გამოცხადებაში გამოიხატებოდა, ხოლო მალე სამხედრო დაპირისპირების სახე მიიღო. მიუხედავად იმისა, რომ კონფლიქტის მსვლელობისას ორივე მხარეს დიდი იყო მსხვერპლი და მატერიალური ზარალი, საქართველოს ხელისუფლება ცალსახად აღიარებს, რომ ეს არის მისი უპირველესი ვალდებულება - აღიაროს ქართული მხარის პასუხისმგებლობა კონფლიქტის ესკალაციაში, რაც ისევე და ისევე ჩვენი ერის დღევანდელი მდგომარეობისა და მომავლის სასიკეთო იქნება. მორალური პასუხისმგებლობის აღიარება არის ტვირთი და იმავდროულად შინაგანი განწყობის აუცილებელი წინაპირობა, სასურველი მომავლის მშენებლობისათვის.

საქართველოს ხელისუფლება ცალსახად გმობს 1989-92 წლებში დაშვებულ შეცდომებსა და დანაშაულებრივ საქმიანობას, რაც ეროვნული უმცირესობის და პირველ რიგში ოსი ხალხის მიმართებაში განხორციელდა. არ აქვს გამართლება სამხრეთ ოსეთის საზღვრებს გარეთ, საქართველოს შიდა რაიონებიდან ეთნიკურად ოსი მოსახლეობის მიმართ განხორციელებულ დისკრიმინა-

ციულ ქმედებებს, რამაც საბოლოო ჯამში ოსთა მასობრივი გადასახლების ფორმა მიიღო. სასწრაფოდ უნდა იქნას გამოძიებული 1992 წლის 20 მაისის კეხვთან (ზარის) დატრიალებული ტრაგედია და სააშკარაოზე იქნან გამოყვანილი არა მარტო ამ ბარბაროსული აქტის შემსრულებლები, არამედ მისი დამკვეთებიც. აუცილებლად უნდა გადაიდგას ყველა ნაბიჯი, დარბევებში მონაწილე ყველა პირის დასაკავებლად და დასასჯელად, მათი ეთნიკური წარმომავლობის მიუხედავად. ასევე იმ პირებმაც უნდა იგრძნონ პასუხისმგებლობა, რომლებმაც თავისი ნაციონალისტურ-შოვინისტური განცხადებებით დამატებით შეუწყო ხელი კონფლიქტის ესკალაციას.

საქართველოს ხელისუფლება კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ ნაციონალისტურ ვნებათაღელვას, რომელმაც საქართველო 80-იანი წლების ბოლოს მოიცვა და ნეგატიურ გამოხატულებას პოულობდა ოსებთან მიმართებაში, არავითარი გამართლება არ აქვს. დაუშვებელია ორმაგი სტანდარტების გამოყენება მოვლენების შეფასებისას და ამით ქართული მხარე აღიარებს პასუხისმგებლობის ღომის წილს, რასაც იგი ატარებს ქართულ-ოსური კონფლიქტის წარმოშობაში. ამისათვის საქართველოს ხელისუფლება ქედს იხრის კონფლიქტის დროს ყველა დაზარალებულთა და დაღუპულთა წინაშე და მათ თუ მათი ახლობლების წინაშე ბოდიშს იხდის ამ ხნის განმავლობაში მიყენებული ტკივილისა და განსაცდელის გამო. საქართველოს ხელისუფლება ყველაფერს იღონებს ამ ტკივილისა და ზარალის შესამსუბუქებლად და მტკიცედ აცხადებს, რომ არ დაუშვებს ამ მოვლენების ოდესმე ხელახლა გამეორებას ან გამეორების მცდელობას.

ქართულ ოსური კონფლიქტი, რომელიც უფრო ეთნო-ტერიტორიულ ხასიათს ატარებს, აუცილებლად მოითხოვს გადაწყვიტას. ქართულ მხარეს მიაჩნია, რომ

აუცილებელია მყარი საფუძვლების ჩაყრა გრძელვადიანი მშვიდობის მიღწევის თვალსაზრისით და ამის წინაპირობას თითოეული მხარის მიერ პასუხისმგებლობის საკუთარი წილის აღიარება წარმოადგენს. დაუშვებელია მომავლის აგება წარსულის გაყალბებაზე და შეცდომების თუ დანაშაულის მიჩქმალვაზე. მხოლოდ აღიარებისა და გაზიარების გზით იქნება შესაძლებელი ნამდვილად ძმური თანაცხოვრებისა და ერთობლივი მომავლის შენება.